

TEKST 54: På tro kan demokrati ikke bygges

Mehdi Mozaffari, professor i Islamiske Studier, om sekularisering, islam og demokrati.
Om Mozaffari se tekst 10.

- 5 Sekularisering opnår kun sin dybere mening i en demokratisk kontekst
(: sammenhæng). Om et despoti er religiøst eller sekulært, har ikke den
store betydning. Sekularisering er til gengæld en nødvendig betingelse
for demokratisering. Uden en klar adskillelse mellem religion og stat kan
demokrati ikke blive en realitet. Demokrati er et sådant politisk system,
10 hvori individer bliver borgere og borgere bliver suveræne, og det er folket,
som suverænt bestemmer frit over sig selv.

Der er tre principper, som effektivt regulerer fredelige relationer mellem religion og demokrati. Det første er et *differentieringsprincip*, hvilket
15 betyder, at religion og demokrati tilhører to vidt forskellige verdener. De
kan hverken blandes sammen eller forveksles med hinanden. Religion er
baseret på tro, som er individuel og personlig. Man kan jo ikke tro på
hinandens vegne... Religion er en vertikal (: lodret) ordning, der binder
individen til Gud, mens demokrati er horisontal: en ordning mellem lige-
stillede individer og grupper.

- 20 Det andet princip er *separationsprincippet*, som består i, at demokrati kun
kan opstå og trives, når religion og stat er adskilt fra hinanden. En vellyk-
ket separation er meget bedre end et ulykkeligt ægteskab. I et demokratisk
land tilhører suveræniteten folket og kun folket, og lov er lov, når det bliver
vedtaget af folkets repræsentanter, der vælges gennem frie og demokratiske
25 valg. I lovgivningsprocessen refererer man ikke til hellige bøger, og man
spørger heller ikke paven, overbiskoppen, overrabbineren eller den store
ayātollah til råds. Der findes heller ikke en slags Vogternes Råd, som kon-
trollerer overensstemmelsen mellem loven og hellige skrifter.

- Det tredje princip er et *balanceringsprincip*, der illustrerer en fredelig
30 sameksistens mellem religion og demokrati. De udelukker ikke hinanden,
men kan faktisk være komplementariske (: gensidigt supplerende), uden
at de bør erstatte hinanden. Det er ikke demokratiets rolle at give en eksis-
tentiell mening til livet. Religion og filosofi påtager sig sådanne opgaver.
Mens demokratiet sikrer borgernes frihed og lighed for loven, kan religionen
35 kompensere for (: erstatte) demokratiets spirituelle underskud. Sjælefred og
harmonisk kan komme fra religion, eller hvad man ellers tror på. Men hvis
man kræver mere af religionen, vil der opstå alvorlige konfrontationer og
konflikter, som kan ende i krig og despotisme.

- I et demokratisk samfund kan alle emner komme til debat, og alle
40 slags argumenter, hermed også religiøst funderede, kan frit fremsættes.
Den intensive debat om blodpenge, som for nylig mobiliserede så mange
kræfter i aviser, radio og TV, er netop et bevis på, at i dagens Danmark
findes der ikke nogen forhindring i fremsættelsen af religiøst funderede
argumenter...

Hvad der er vigtigt og afgørende er, at religion skal holde fingrene væk fra statens vitale sfærer såsom lovgivning, domstolene, det offentlige undervisningssystem og administrationen i det hele taget. Hvis religion får politisk magt, bliver demokratiet sat ud af kraft. Så kan paven med det
5 samme dekret gøre Europa som kondomfri zone. Ligeledes kan ayatollaherne fortsat afskære folks hænder, ben, ører og næser. Den seneste episode i den makabre serie er spørgsmålet om at trække øjnene ud af en ung mand, som er anklaget for at have gjort en af sine jævnaldrende blind i et slagsmål. En islamisk domstol i Iran skal nu afgøre, om metoden til denne operation
10 skal foregå med eller uden lokalbedøvelse.

Hvad angår tilpasning til demokratiet, så varierer religioners tilpasningspotentiale fra religion til religion afhængig af en serie uhyre komplekse faktorer... Der er hårde og der er bløde religioner. Hvis vi holder os til
15 de tre semitiske monoteistiske religioner, kan vi konstatere, at de alligevel er meget forskellige. Jødedom er en lovgivende religion uden at være universalistisk, mens kristendom er universalistisk uden at være lovgivende. Islam repræsenterer en separat kategori for sig selv. Den er både lovgivende og universalistisk. Sharia og jihad har altid været blandt islams vigtigste
20 søjler.

Kristendommens bløde træk har unægtelig gjort tilpasning til demokratiet lettere. Lad os nævne to af dem: Et er den berømte to-regimenters tese, hvor Gud og kejseren er adskilt¹. Den tese har gjort sekularisering mulig uden at skabe unødvendig uro i selve troen. Det andet er begrebet treenig-
25 hed, der har formindsket monoteismens hårde karakter. Med treenigheden bliver kristendom en slags fodnote-monoteisme: Teksten omhandler kun én Gud, men på samme side under fodnoter står der alligevel tre! Det er tankevækkende, at netop ved siden af den kristelige treenighed opstår der i Europa en politisk treenighed bestående af lovgivende, udøvende og
30 dømmende magter. Hvorfor mon Montesquieu, som formulerede magtfordelingsteorien, opdelte magterne i præcis tre og ikke i fire eller i to? Måske er det en tilfældighed, men én ting er sikker: Langvarige erfaringer viser, at de to treenigheder tilpasser sig udmærket til hinanden.

35 En sådan tilstand er utænkelig i islam. Ikke alene ved det, at islam er en hård monoteistisk religion, der er centreret omkring Allah og kun Allah, men det er også en religion, hvor ritualer, etik og lovbestemmelser er tæt forbundne. Det er meget vanskeligt at adskille disse tæt forbundne elementer. Det betyder, at islam bestående af en hellig, lovgivende bog og dens
40 proklamerede politiske ambitioner viser mere modstand imod demokratiet end mange af de eksisterende religioner. Islam er heller ikke en særlig reformvenlig religion, som nemt kan tilpasses moderne tider, hvor demokrati repræsenterer det dominerende træk.

Det er måske af denne grund, at det ikke er lykkedes muslimske reformister at gennemføre en rigtig modernisering af islam. I stedet for at bestræbe sig på at demokratisere islam og muslimske samfund er mange blandt dem travlt beskæftigede med at islamisere demokratiet. Med en
5 række påstande, som at islam skulle være kompatibel (: forenelig) med den universelle menneskerettighedserklæring, eller at islam i sig selv er demokratisk, er de i realiteten ved at etablere *islamokrati* i stedet for demokrati. Enhver ved ellers, at nogle af islams bestemmelser står i absolut modstrid til menneskerettighedserklæringen. Det begynder ifølge sharia
10 med, at mennesker ikke er født lige. Kvinder er det halve af mænd. Vantro, som nægter omvendelse, har ikke ret til livet. En muslim kan heller ikke forlade islam eller omvende sig til en anden religion, da islam dekretterer dødsstraf for frafald, etc.

Det er simpelthen nødvendigt, at de moderate muslimer erkender, at
15 islam har et problem med demokrati og menneskerettigheder. En sådan erkendelse er første skridt mod en løsning af problemet. I stedet for hele tiden at forsvare islams integritet (: pletfrihed) og hævde dens fuldstændig fredelige karakter er det på tide, at man begynder at være lidt mere kritisk og at engagere sig på demokratiets side.

20 Ligeledes er det vigtigt, at konsoliderede demokratier so'm Danmark tager islamismens fare alvorligt og ikke giver indrømmelser til anti-demokratiske kulturer i tolerancens navn. Det ville være en malplaceret tolerance, som man kan komme til at betale dyrt for.

25 *Teksten er en kronik i Berlingske Tidende, 18. juli 2003*

1) Det berømte citat står i Markus-evangeliet 12,13-17.

2) To-regimentelæren er af reformatoren Martin Luther (1483-1546): Gud styrer verden på 2 måder: Med kærlighed og tilgivelse gennem evangeliets forkyndelse. Og med tvang – for at undgå kaos – gennem statens verdslige lovgivning og myndigheder.